

Fugle på Lolland-Falster. Af Lindhard Hansen Fortsat fra side 32

Spidsand (*Anas a. acuta* L.).

Som ynglefugle har jeg kun fundet dem på strandenge og ubeboede småøer, hvor der i hvert fald pletvis findes så høj urtevegetation, at reden kan skjules i den. Før inddæmningerne blev rigtig udtørrede var de meget yndede ynglepladser for Spidsænder. På Hyllekrog og Albuen er der hvert år nogle par.

Udenfor yngletiden træffes Spidsænderne især på lavt vand ved de beskyttede kyster, og de ynder meget at slå sig ned i vandhuller lige indenfor kysten. Derimod er det ret sjældent at se dem inde i søerne og i mosehuller længere inde i landet. Det er ikke nogen talrig fugl, men man kan dog i træktiderne se indtil et par hundrede i flok med andre svømmeænder.

Jeg har aldrig med sikkerhed konstateret, at Spidsænderne har gennemført overvintring, men her bliver altid en hel del til de fordrives af isen. Ja, ofte øges antallet først på vinteren, formentlig af flokke på »vinterflugt« fra nordøstlige egne. Således så jeg 30. dec. 1949 ca. 50 på Fladet; 12. jan. 1952 ca. 400 Fladet (det største samlede antal, jeg nogensinde har noteret); 18. jan. 1954 40 Kalø Grå og 16. jan. 1956 30 Oreby-Kalø Grå.

Så snart tøbrud sætter ind kommer Spidsænderne tilbage, og i februar og marts ses flokke, hvorimod de i april for det meste kun ses parvis:

- 1948: 31. jan. ca. 100 nyankomne Fladet; 10. marts ca. 200 Fladet.
 1949: 17. feb. ca. 100 Fladet.
 1950: 12. feb. ca. 60 kysten ved Oreby.
 1952: 23. feb. ca. 200 Kalø-Oreby; 1. marts 100 Fladet; 16. marts ca. 50 Oreby; 26. marts ca. 200 Lungholm indd.; 11. apr. 2 par Nakskov Indrefjord; 12. apr. 1 par Fladet; 4. maj 6 par strandengene ved Sandager.
 1953: 31. jan. nogle få Fladet; 24. feb. 22 Fladet og Kalø Grå; 27. feb. 20 Hyllekrog; 28. feb. ca. 50 Fladet; 15. marts ca. 100 Lungholm indd.
 1955: 19. marts ca. 20 Vigsø; 1. apr. mange Fladet-Kalø Grå; 23. apr. 2 ♂♂ Fladet.
 1958: 12. feb. ca. 50 Kalø Grå.

De lokale hanner ses i flok med andre svømmeænder i forsommeren, men fældningstræk er ikke konstateret.

Pibeand (*Anas penelope* L.).

Jeg har ret jævnligt set par, som jeg har mistænkt for at yngle, men det er aldrig lykkedes at se æg eller ællinger. Så jeg må nøjes med at fastslå, at nogle få kan oversomme.

På fældningstræk ses kun forholdsvis få, og de kommer lidt senere end andre svømmeænder:

- 1952: 17. juni 6 ♂♂ Hyllekrog; 28. juni 3 ♂♂ Fladet; 6. juli 20 Lungholm.
 1954: 19. juni 8 ♂♂ Fladet.
 1955: 3 juli 13 ♂♂ Kalø Grå; 9. juli 28 Kalø Grå; 10. juli 25 Nakskov Indrefjord.

Om efteråret er Pibeænderne meget talrige ved vore kyster, og det er kendt blandt jægerne, at det er en af de andearter, der giver særlig god trækjagt i uroligt vejr.

Over havet kan den ses på regulært træk om dagen, og inde over land høres den ofte trække om natten.

Kun i særlig strenge vintre forlader alle Pibeænder os.

På forårstrækket er flokkene vel mindre, men her ses dog mange, og de bliver her længe. På denne årstid har de i højere grad end om efteråret særligt foretrukne steder, hvor man sjældent går forgæves efter dem, f.eks. Søndersø lige vest for Søholt, farvandet indenfor Vigsø, Kalø Grå, Oreby Skovnakke og indenfor Hyllekrog.

Nogle eksempler fra forårstrækket:

- 1948: 31. jan. ca. 200 Orebykysterne.
 1949: 31. jan. ca. 200 Orebykysterne; 17. feb. 200 Kalø Grå; 15.-18. apr. sås mange flere steder.
 1950: 12. feb. 10 Oreby; 18. feb. ca. 200 Oreby; 7. apr. en del i Bøtø Nor; 22. apr. 20 Vigsø; 23. apr. kun 1 par inde i Lungholm indd; men mange i flokke ved Hyllekrog.
 1951: 19. jan. ca. 50 Oreby; 11. feb. en del ved Orebykysterne; 18. marts 12 Hyllekrog; 4. apr. mange Hyllekrog; 14. apr. flere hundrede Hyllekrog; 6. maj 200 Hyllekrog og 14. maj hørt natligt træk over Krenkerup.
 1952: 12. jan. 100 Fladet; 3. feb. 25 Oreby; 15. marts 200 Orebykysterne; 30. marts 70 Søholt; 6. apr. mange Hyllekrog; 11. apr. 200 Oreby; 19.-20. apr. meget talrig i disse dage; 11. maj 2 par Lungholm indd. og Hyllekrog.
 1954: 18. jan. mindst 200 Kalø Grå; 23. jan. do; 10. marts 4 første efter en isperiode; 27. marts 50 Oreby; 29. marts talt 342 i Smålandshavet; 11. apr. 300 Hyllekrog; 26. apr. få Hyllekrog og 1. og 5. maj 1 par Hyllekrog.
 1956: 16. jan. 300 Oreby-Kalø Grå; 18. marts 11 Lungholm; de første efter en isperiode; 3. maj træk hørt over Krenkerup.

Knarand (*Anas strepera* L.).

I slutningen af forrige århundrede rugede den vist i nogle få år i Bøtø Nor. 1 ♂ ad. blev skudt i juli 1898, og unge fugle skudt i september samme år (SCHJØLER).

Nu er den formentlig en fåtallig ynglefugl her i landsdelen, måske som eneste sted i Danmark.

LØPPENTHIN har meddelt mig følgende om sine iagttagelser i Nakskov Indrefjord.

1950: 4. juni 1 ♂ ad.

1952: 18. juni så jeg ♂♀ ved vestsiden, 19. juni sås ♂♀ ved Holleby og 2 × 1 ♂ ude på søen. Knaranden er blevet alm. ynglefugl i Holsten i de senere år. Sandsynligvis er den nu ved at indvandre til Vestlolland. 4. juni 1950 så jeg 1 ♂ i Indrefjorden. 1951 noterede jeg ingen Knarænder; men jeg tvivler nu på, at dette er rigtigt, idet en rede med 4 æg jeg fandt 8. juni måske har tilhørt denne art og ikke Skeand, som opgivet. Der var masser af Skeænder omkring stedet, og jeg anslog den lettende ♀, der fløj lige fra mig mod lyset, for en Skeand; men reden var ingen typisk skeanderede, og æggene var flødefarvede.

1953: I maj sås ingen; i juni 2 eller 3; ingen rede.

1954: 1 ♂ ;ingen ♀♀ eller reder set.

1957: 19. maj 2 ♂♂ 1 ♀.

De øvrige iagttagelser er:

1943: 1. aug. 1 ♀ Barup sø (D.O.F.T. 39).

1944: 1. aug. 1 ♀ juv. skudt af en flok på 3 Saksjøbing fjord (D.O.F.T. 38).

1945: 7. juli Barup sø (Zool. Museum).

1946: 1. aug. 1 juv. skudt Saksjøbing fjord (D.O.F.T. 40).

3. aug. 1 ♀ juv. skudt Saksjøbing fjord (D.O.F.T. 40).

1947: 12. aug. 1 ♀ indsendt fra Maribo sø (Lu).

1948: 20. aug. 1 ♀ juv. indsendt fra Maribo sø (Lu).

1950: 14. aug. 2 indsendt fra Maribo sø (Lu).

1951: 4. apr. 2 ♂♂ 1 ♀ set Lungholm indd.

23. maj 2 ♂♂ 1 ♀ set Lungholm indd. (Kæ).

1952: 30. apr. 3 par set i Nakskov Indrefjord.

1954: 9. maj 1 par i den sydvestlige del af Søndersø.

– 7. juni 1 ♂ i den sydvestlige del af Søndersø.

– 4. juli 4 ad. i den sydvestlige del af Søndersø.

1955: 24. apr. 1 ♂ Nakskov Indrefjord.

1956: 14. apr. 1 par Nakskov Indrefjord.

– 29. maj 1 par Nakskov Indrefjord.

1957: 12. maj 3 ♂♂ 2 ♀♀ Nakskov Indrefjord.

1958: 15. maj 1 par Nakskov Indrefjord.

1959: 31. maj 1 ♂ Nakskov Indrefjord.

Bedømmer man disse data lidt optimistisk kan det nok blive til, at Knaranden kan formodes at yngle i Nakskov Indrefjord, Søndersø og Barup sø, for det er jo en andeart, der let bliver overset.

Skeand (*Spatula clypeata* (L.)).

Næst efter Gråand og Gravand er Skeand den almindeligste ynglende and. Den findes på strandenge og i moser, undertiden i mergelgrave, ja, jeg har fundet et kuld i en grusgrav kun ca. 50 m fra flere huse. Men som eksempel på lokaliteter, der særlig tiltaler den, kan nævnes Fladet og Nakskov Indrefjord, og disse steder forekommer den også talrigt på fældningstræk.

Jeg har naturligvis selv set mange Skeænder i Nakskov Indrefjord, men da jeg mest er kommet der i forårstiden, vil jeg gerne nævne andres opfattelse: En ret almindelig ynglefugl og træffes i ret store mængder i træktiden. 24. juni 1940 ca. 150, flest ♂♂; 22. juni 1941 ca. 200, flest ♂♂. (PETERSEN 1943). LØPPENTHIN har meddelt mig følgende iagttagelser: 1950: 4.–5. juni ret talrig, flest ♂♂ iagttoges, par sås dog dog gentagne gange. 1951: 8.–10. juni talrig, mindst 30 par, ialt vel ca. 200 ♂♂. 1952: 18.–19. juni reservatets talrigeste and, 4–500 til stadighed i søen; de rugende ♀♀ udgør sikkert kun et forsvindende tal sammenlignet med de talrige sommergæster. 1953: 1.–2. maj sås ca. 10 ♂♂ og 2–3 ♀♀; 21. 22. juni flere hundrede, mest ♂♂. 1954: 16.–17. maj nogle spredte ♂♂, ingen ♀♀. 1955: 22. maj 5–6 ♂♂ 1 ♀; arten yngler ikke ved selve Indrefjorden. 1956: 13.–15. juni 50–100 stk. ialt. 1957: 19. maj 1 par; 20. juli ingen. 1959: 9.–10. juni mindst 200.

I træktiderne optræder Skeænderne sjældent i store samlede flokke, men der kan være temmelig mange spredt på en lokalitet. Fra forårstrækket nogle tidlige iagttagelser og større antal:

- 1941: 23. marts de første Nakskov Indrefjord, min tidligste iagttagelse (PETERSEN 1943).
- 1948: 26. marts 1 par Lungholm indd. og 7 ♂♂ Rødbyhavn.
- 1949: 15.–18. apr. en del i Bøtø Nor, nogle i Lungholm indd.
- 1950: 7. apr. flere par Bøtø Nor; 22. apr. mindst 20 par Lungholm indd.
- 1951: 18. marts 1 par Lungholm indd.; 4. apr. ca. 30 Lungholm indd.
- 1952: 15. marts 1 ♂ Nakskov Indrefjord; 23. marts 2 par Grænge mose; 30. apr. 100 Nakskov Indrefjord.
- 1953: 28. feb. 1 par Fladet; 15. marts 8 ♂♂ 4 ♀♀ Lungholm indd.
- 1954: 27. marts første 2 par Kalø Grå; 11. apr. ca. 50 par Lungholm indd.
- 1955: 3. apr. 1 par Søholt og 3 par Nakskov Indrefjord, hvor ingen sås 1. apr.
- 1956: 28. marts 3 Nakskov Indrefjord (ingen 25. marts); 29. marts 1 par Oreby.

1958: 4. apr. Nakskov Indrefjord.

1959: 22. marts 1 ♂ Fladet; 27. marts 20 Bøtø Nor og 10 Fladet.

Hannerne samles tidligt og flokkene forøges af trækgæster; i flokkene ofte en del hunner. Foruden forannævnte eksempler fra Nakskov Indrefjord nogle af mine tidligste iagttagelser:

1948: 5. juni 10 ♂♂ Lungholm indd.

1950: 30. juni store flokke ved Hyllekrog.

1951: 9. juni 10 Fladet.

1952: 11. maj mange, mest ♂♂, Lungholm indd. og Hyllekrog; 12. juni 11 ♂♂ 4 ♀♀ Fladet; 20. juni 60 Fladet og Kalø Grå.

1953: 30. maj 10 ♂♂ Fladet; 12. juni 70 Fladet og 5 Kalø Grå.

1954: 6. juni 15 ♂♂ 2 ♀♀ Fladet; 12. juni 25 ♂♂ 5 ♀♀ Fladet; 19. juni 70 Fladet.

1955: 29. maj 5 ♂♂ Fladet; 4. juni 15 do.; 11. juni 60 do.; 23. juni 88 do.; 10. juli mange Nakskov Indrefjord.

1956: 2. juni 12 ♂♂ Fladet; 22. juni 50 do.

I august september er her mange Skeænder, men de fleste trækker som regel tidligt bort; visse år bliver en del til ind i dec.

1941: 28. okt. en del i Nakskov Indrefjord; min seneste iagttagelse (PETERSEN 1943).

1948: 25. okt. mange Nakskov Indrefjord; 7. nov. nogle Hejrede Sø.

1949: 22. okt. 3 Fladet.

1950: 21. okt. nogle Fladet.

1951: 3. nov. mindst 100 Nakskov Indrefjord.

1952: 31. okt. få Nakskov Indrefjord.

1953: 2. dec. 32 Fladet; 5. dec. 6 Fladet.

1954: 24. okt. 6 Søndersø; 30. okt. enkelte Fladet.

1955: 22. okt. mindst 100 Fladet; jævnt aftagende til 8. dec. da 11 sås; 26. dec. 1 par Nakskov Indrefjord (Br.).

1956: 4. nov. 25 Fladet.

Rødhovedet And (*Netta rufina* (Pall.)).

Tidligere var Rødhovedet And her som i det øvrige Danmark en meget sjælden gæst, så det var en meget stor begivenhed, at ERIK PETERSEN i 1940 fandt den ynglende i Nakskov Indrefjord.

Om forekomsten de første år skriver han (PETERSEN 1943): Iagttaget første gang 7. apr. 1940, da en ♀ blev set i anlægget. Ialt blev 2 par og 1 enlig ♂ set dette år. 17. juli blev 1 ♀ set med 6 ællinger.

I 1941 blev de første 2 par set 31. marts i Aunede Strand, og dette år sås 4 par.

I 1942 var der ligeledes 4 par, og i 1943 sås indtil 19 ad.

Om resultatet af sine optællinger for Reservatrådet har LØPPENTHIN velvilligst meddelt mig følgende:

1950: Opsynsmand KRANKER mener at ca. 40 par yngler.

1951: Ca. 20 par; det i fjor nævnte tal er for højt.

- 1952: Formentlig ca. 10 par.
 1953: Ca. 10 par; næppe over 12 par.
 1954: Ca. 15 par.
 1955: 10–12 par.
 1956: 20 par; ikke over 25 par.
 1957: Ca. 20 par.
 1959: Kun 4 ♂♂ og 2 ♀♀ set. Mulighederne for redeanbringelse er blevet stærkt forringet.

Jeg har adskillige gange set så store antal, navnlig af hanner, at jeg er tilbøjelig til at anse LØPPENTHINS tal for at være lovlig små, men desværre tyder mine iagttagelser fra de allerseneste år på, at bestanden nu er i tilbagegang.

Udenfor Nakskov Indrefjord havde Rødhovedet And bredt sig som ynglefugl til flere steder langs Lollands sydkyst i fyldgravene indenfor diget. I Lungholm inddæmning var der således i nogle år 4–5 par, men herfra er den atter forsvundet, vel som følge af den sidste vandstandssænkning. På Albuen har jeg nogle gange set par i de små laguner, og det er ikke udelukket, at her af og til yngler enkelte. Det samme kan være tilfældet andre steder ved Nakskov fjord, da BRINCH jævnlgt har set arten der. WILHJELM har meddelt, at den een gang er fundet rugende på Suderø. I den sydvestlige del af Maribo Sønder sø er adskillige gange set par eller enkelte fugle, og der er gode muligheder for, at den kan yngle der, men det kan dog ikke siges om ynglen har fundet sted. På Fladet, hvor den også skulle kunne yngle, er kun få gange set enkelte fugle. I adskillige tilfælde, hvor jeg har fået meddelelse om, at Rødhovedet And skulle yngle, har det vist sig at være Taffeland.

Ofte har man i Nakskov Indrefjord fundet æg af Taffeland og Rødhovedet And i samme rede.

Desværre bor jeg så langt fra Nakskov Indrefjord, at jeg ikke har kunnet følge begivenhederne der så godt, som jeg gerne ville, og det præger mine oplysninger om ankomsten:

- 1947: 13. apr. 1 par ved Rødbyhavn.
 1948: 26. marts 3 ♂♂ 1 ♀ Lungholm indd. 6. maj 25 ♂♂ og en del ♀♀.
 1949: 15. apr. 2 par i Lungholm indd.
 1950: 7. apr. 2 ♂♂ 1 ♀ i Lungholm indd.
 23. apr. 4 par + 1 ♂ øjensynlig på hver sin yngleplads i Lungholm indd..
 7. maj. ca. 50 i Nakskov Indrefjord.
 1951: (7. marts jeg så ingen, men KRANKER angav at have set 2 dagen før).
 23. marts. Trods meget grundig eftersøgning sås kun 1 ♂.
 4. apr. 3 ♂♂ 2 ♀♀ i Lungholm indd.
 29. apr. Jeg talte ♂♂ i Nakskov Indrefjord og fik til resultat 21.
 1952: 15. marts 2 ♂♂ 1 ♀.
 11. apr. 12 ♂♂ 6 ♀♀.

30. apr. Jeg talte 26 ♂♂ og 11 ♀♀.
- 1953: (7. marts ingen i Nakskov Indrefjord som blev grundigt efterset).
3. apr. ca. 15.
19. apr. 5 ♂♂ 2 ♀♀ Rødbyhavn.
- 1954: 16. april 3 ♂♂ 1 ♀.
- 1955: 1. apr. 2 ♂♂ 1 ♀.
3. apr. 5 ♂♂ 4 ♀♀.
24. apr. Kun 3 par set i Nakskov Indrefjord. Jeg frygtede, at resten af bestanden helt ville udeblive som følge af forkortet træk i det sene og kolde forår, men
10. juli sås det største antal ♂♂ jeg nogensinde har set, nemlig mere end 50.
- 1956: 28. marts 3 ♂♂.
14. april 20 ♂♂ og 16 ♀♀.
29. maj 40 ♂♂ og 30 ♀♀.
- 1958: 20. apr. 2 par.
15. maj ca. 20.
- 1961: 8. feb. 1 ♂ set på Fladet. Denne ganske usædvanlig tidlige ankomst skyldes formentlig, at den har ladet sig rive med af trækende svømmeænder, der netop var ankommet i stort antal.
- Det er kun yderst sparsomt, hvad jeg kan oplyse om borttrækket:
- 1931: 6. sept. 1 ♂ juv. skudt af en flok på 4 ved Rødby. (PETERSEN 1943).
- 1947: 3. sep. 1 ♀ indsendt til udstopning fra det sydlige Guldborgsund (Lu).
9. sep. 1 ♀ indsendt fra Maribo sø (Lu).
- 1956: 25. okt. 2 ♂♂ set i Guldborgsund ved Nykøbing.

Forsøg på overvintring er aldrig konstateret.

I anlægget ved Nakskov Indrefjord fandtes fra 1948 til 1959 2 bastarder, som formentlig var resultatet af en parring mellem en stækket ♂ af Rødhovedet And og en fritflyvende Gråand ♀, da disse sås sammen hvert forår i adskillige år. Bastarderne var ♂♂, og de var øjensynlig ufrugtbare. De fløj frit omkring, men blev året rundt i nærheden af anlægget.

Peposakand (*Metopiana peposaca* (Vieill.)).

24. sep. 1949 så jeg 1 ♂ i farvandet ud for Tårs på Vestlolland. Det er mest sandsynligt, at det er en, der er undsluppet fra fangenskab, men den fløj udmærket.

Taffeland (*Aythya ferina* (L.)).

Det noteredes som en begivenhed, at 3 Taffelænder blev set og deraf de 2 skudt 27. juni 1885 i Maribo sø (Fyrb.). Siden er der sket en glædelig udvikling, og Taffelanden er nu en almindelig ynglefugl i Maribosøerne samt i tørvegrave og lignende steder på Vest- og Midt-

lolland. Men sin bedste yngleplads har den i Nakskov Indrefjord, hvor 50–100 par yngler hvert år. Derimod kender jeg intet ynglested på Falster.

I september og oktober kommer mængder af Taffelænder hertil og slutter sig til de lokale, og man kan se indtil ca. 2000 sammen med Troldænderne i Maribosøerne hele efteråret til isen fordriver dem. Selv i de strengeste vintre bliver nogle tilbage i våger ude på stranden, men det er kun nogle få procent af efterårets store flokke.

Om foråret ses atter store flokke, især sidst i marts og først i april.

Hvidøjet And (*Aythya n. nyroca* (Güld.)).

I konservator NIELSENS efterladte samling findes 1 ekspl. mærket Fuglsangåens udløb i Guldborgsund september 1932.

Troldand (*Aythya fuligula* (L.)).

Til trods for, at det er en art, der ved sin optræden i meget store samlede flokke i høj grad er med til at præge fuglelivet i landsdelen, og at den ses her hele året, har jeg kun bevis for, at den har ynglet her 2 gange og begge gange i Nakskov Indrefjord. Her så jeg 10. og 17. juli 1955 1 ♀ med 8 små ællinger, og 13.–15. juni 1956 så LØPPENTHIN 1 ♀ med ællinger.

Oversomrende kan småflokke ses i alle ferske vande, sjældnere ved kysterne, men det hører til undtagelserne at se mere end ca. 25 på et sted. Oversomring er blevet mere almindelig i de senere år, ligesom arten i det hele taget er tiltaget meget betydeligt.

Nogen forøgelse af antallet i forsommeren, sådan som det ses hos svømmeænderne, kan ikke påvises.

Men allerede nogle få dage ind i september begynder flokkene at øges, selv om de store flokke ikke ses før i oktober. På steder, hvor der er fred eller i hvert fald ikke for hård beskydning som i Nakskov Indrefjord og Maribosøerne, ses de tusindtallige flokke til isen fordriver dem. Det største antal, jeg har set samlet i 3–4 flokke i Maribosøerne er ca. 12000; de sås under Dansk Ornithologisk Forenings ekskursion 6. dec. 1959.

Det er dog kun dagen, der tilbringes inde, og det er tilsyneladende kun en ringe del af føden, der tages her, for man ser dem sjældent dykke. Ca. en time efter solnedgang trækker Troldænderne ud til stranden, og når de store flokke i rasende fart bruser frem lyder det som et stormsus går over hovedet på en. Endnu før det bliver lyst vender flokkene tilbage til søerne.

Når frosten lukker de ferske vande, må Troldænderne blive ude på stranden, og selv om vinteren bliver så hård, at her kun findes ganske lidt åbent vand, bliver de her dog i stort antal.

I forårstiden kan atter ses store flokke inde i ferske vande, men nu er bestanden meget mere spredt. Så at sige enhver tørvegrav har på

denne årstid besøg af større eller mindre flokke af Troldænder. Forskellen i optræden forår og efterår skyldes sikkert jagten.

De fleste Troldænder forlader os sidst i april. Endnu i første uge af maj ses flokke, men derefter kun de oversommende.

Bjergand (*Aythya m. marila* (L.)).

Først i juli 1947 sås 1 ♀ med 8 unger ved Billitze (LØVENSKIOLD 1948). Jeg føler mig ikke absolut sikker på, at LØVENSKIOLD har artsbestemt denne familie rigtigt, men på den anden side så jeg netop på dette sted 5. og 31. maj 1948 en flok på 6, så måske har en Bjergand virkelig udruget et kuld ællinger.

Da Sv. JOHANSEN og jeg 14. juni 1959 besøgte Suderø, så vi ved ankomsten 2 ♂♂ og 1 ♀ ved øens vestkyst; de fløj bort mod vest. Senere sås 1 ♀ gå i vandet ved øens østkyst, og den fjernede sig svømmende dybt nedsunket i vandet, som om den helst ville fjerne sig uset. Sådan ser man ofte f.eks. Ederfugle forlade reden, og det var derfor nærliggende at antage at denne Bjergand havde rede, men det lykkedes os ikke at finde den.

Foruden forannævnte haves følgende iagttagelser fra sommertiden: 22. maj 1951 1 par ved Hyllekrog; 14. maj 1953 1 par Nakskov Indrefjord; 22. maj 1955 1 par i Nakskov Indrefjord (LØPPENTHIN) og 15. maj 1958 ca. 20 i Nakskov Indrefjord.

Den officielle opfattelse er, at Bjerganden er »måske meget fåtallig og ustadig ynglefugl i landets nordligste del«, derfor tager jeg ikke det her anførte for fuldyldigt bevis for, at arten hører med til Lolland-Falsters ynglefugle.

Men som gæst på efterårs- og forårstrækket samt som overvintrende er Bjerganden meget almindelig ved vore kyster. Særlig i marts ses ofte store samlede flokke ved kysterne, f.eks.: 29. marts 1954 300+500 i Smålandshavet; 17. marts 1956 ca. 800 Vindeholme; 16. marts 1958 300 Hyllekrog; 13. april 1958 100 Fejø og 24. marts 1960 ca. 1500 i samlet flok ved Billitze.

Inde i moser og søer ses som regel kun par eller ganske små flokke men jeg har dog enkelte gange i Nakskov Indrefjord og på Fladet set mere end 100.

Hvinand (*Bucephala c. clangula* (L.)).

Fra sidst i oktober til sidst i april er den almindelig ved vore kyster, men den ses mest i ret små flokke. Inde i Maribosøerne kommer den regelmæssigt, men kun fåtallig; det største antal jeg har set på en dag er ca. 15. De seneste forårsagttagelser er: 9. maj 1954 1 par i Søndersø; 6. maj 1956 24 ved Hyllekrog og 12. maj 1957 2 ♂♂ 1 ♀ Nakskov Indrefjord. Desuden haves 2 sommeriagttagelser fra 1955, nemlig 12. juni 1 ♂ Urne havn og 10. juli 1 par i Nakskov Indrefjord.

Havlit (*Clangula hyemalis* (L.)).

På grundene i Østersøen er Havlitten en meget talrig vintergæst, der indfinder sig omkring 1. november og trækker bort i april. Efter den tid ses lejlighedsvis enkelte, men det er vist altid anskudte eller olieskadede fugle. 3. maj 1956 hørtes dog trækkende Havlitter over Krenkerup. Halvdelen af alle Havlitter, der er faldet ved de danske fyr, er indsendt af Gedser Rev fyrskib. Her er faldet 7 i nov., 6 i dec., 9 i jan., 8 i feb. og 1 i marts. (Fyrb). Allerede i 1888 skrev føreren af Gedser Rev fyrskib H. GOMMESEN: På Gedser Rev findes Havlitten i store mængde fra begyndelsen af november til slutningen af april, men sjældent går flokkene så langt ud som til fyrskibet (Fyrb.).

Ved de beskyttede kyster er det sjældent man ser Havlitter, men i meget strenge vintre kan man lejlighedsvis finde dem hvor som helst; jeg har endog fundet en død ved Krenkerup. Udenfor »istiderne« har jeg to gange set en i Maribosøerne og en gang en i Nakskov Indrefjord. 21. jan. blev der på Gedser Rev skudt en Havlit, der var ringmærket som ung 19. juli 1947 ved Godhavn i Grønland (D.O.F.T. 52). Heraf skal man dog ikke slutte, at vore Havlitter kommer fra Grønland; det er sikkert et tilfælde af abmigration.

Ederfugl (*Somateria m. mollissima* (L.)).

Kan hele året ses i Østersøen, Langelandsbæltet og den ydre del af Smålandsfarvandet, men kun undtagelsesvis i vore andre farvande. Kun een gang har jeg set en flyvende inde over land, og i søerne har jeg aldrig iagttaget Ederfugle.

I yngletiden er det dog normalt kun få her ses udover vore meget fåtallige ynglefugle. Jeg har flere gange hørt tale om, at der skulle yngle enkelte Ederfugle på Rødsand, men ingen, jeg har talt med, har set æg eller unger, og jeg har aldrig været der i rugetiden. Derimod er der nu en helt pæn bestand på Vejro. Denne ø har jeg besøgt tre gange i den aktuelle tid. 30. maj 1948 sås 1 ♂ og 2 ♀♀, men der sås ingen tegn til ynglen. 10. juni 1951 fandtes 2 reder med æg og rugende fugle. Derudover sås 11 brune Ederfugle, men ingen ad. ♂♂. 28. maj 1961 så jeg så mange ungekuld og reder med æg, at jeg beregnede, at 15 ♀♀ dette år rugede på Vejro. Ved samme lejlighed sås mindst 200 voksne Ederfugle i farvandet mellem Vejro og Nordlangeland. Fra dette farvand har jeg også enkelte andre iagttagelser, der tyder på, at Ederfugle på fældningstræk slår sig ned der. Da LØPPENTHIN i sommeren 1959 besøgte Rågø, fortalte den derboende missionær ANDERSEN, at han havde fundet en ederfuglerede med æg på Rågø Sand, men æggene var blevet stjålet. 17. juni 1962 fandt jeg på Rågø 2 reder med 5 og 4 æg.

Efterår, vinter og forår til ind i april ses mange i de nævnte farvande, og direkte efterårstræk kan ofte ses fra Gedser Odde. Fra Lollands sydkyst, især fra klitterne i Lungholm inddæmning og fra Hyllekrog, kan man iagttage trækkende flokke om foråret.

Kongeederfugl (*Somateria spectabilis* (L.)).

26. jan. 1958 blev 1 ♂ juv. skudt ud for Næsgård af SVEND JENSEN, Stubbekøbing. Den blev sammenlignet med skudte almindelige Ederfugle og bestemt af overtoldbetjent BISGÅRD LARSEN; men den blev desværre ikke opbevaret. Den blev skudt ud af en flok på fire, og det er sandsynligt, at det er en af disse, som 14. feb. 1958 blev skudt ved Gedser af remisearbejder FR. RASMUSSEN. Dette eksemplar blev udstopet, og det var ligeledes 1 ♂ juv.

Dette er det eneste der vides om denne arts forekomst ved vore kyster, og da ♀♀ og juv. kun kan artsbestemmes, når man har dem i hånden, var det ønskeligt, om strandjægere ville være opmærksomme på denne mulighed.

Sortand (*Melanitta n. nigra* (L.)) og Fløjsand (*Melanitta f. fusca* (L.)).

Det er fristende at behandle disse to arter under eet, da det er praktisk taget det samme, jeg har at sige om begge. Blot ses Sortanden i langt større antal end Fløjsanden.

I det væsentligste holder disse arter til i samme farvande som Ederfuglene, men de ses dog noget oftere ved de beskyttede kyster, og af og til kan man se nogle få inde i vandhuller lige inden for kysten. Jævnligt ses olieskadede fugle oppe på stranden, og undtagelsesvis er enkelte set inde midt på Lolland.

Efterår, vinter og forår ses mange, mens det kun er ganske få, der gennemfører oversomring.

Om efteråret ses mange, store flokke trække lavt over vandet forbi Gedser Odde, og om foråret ses de tillige trækkende ved Lollands sydkyst. I et enkelt tilfælde har jeg også set nogle mindre flokke trække mellem Fejø og Lolland mod vest. Derimod har jeg aldrig set disse ænder trække ind over land ved dagens lys. (Som undtagelsen, der bekræfter reglen, har BØRGE PALM meddelt mig, at han 14. apr. 1949 kl. 6,45 så ca. 40 Sortænder trække over Maribo). Men både forår og efterår er det ganske almindeligt om natten at høre de meget omtalte »gyvlyde«, som viser, at i hvert fald Sortænderne på denne tid af døgnnet trækker over land.

Lille Skallesluger (*Mergus albellus* L.).

Ses regelmæssigt, men ikke i større antal ved vore kyster. Det synes dog som om de foretrækker at opholde sig i Maribosøerne, så længe disse er isfri, og her kan ses indtil ca. 100. Undertiden kan de første ses de sidste dage i okt., således 28. okt. 1951 5 i Sønderø, men som regel skal man ret langt ind i nov. før de ses. I isvintre ses som regel kun få i vågerne.

Normalt trækker de fleste bort inden udgangen af marts, men nogle få kan blive til lidt over midten af april. De seneste iagttagelser jeg

har noteret er 14. april 1951 1; 12. april 1953; 21. apr. 1954 3 ♂♂ 4♀♀; 16. apr. 1955 3 par; 15. apr. 1956 9; 12. apr. 1959 1 par og 17. apr. 1960 2 ♂♂ 1 ♀. C. C. OLSEN har fra 1896 til 1911 adskillige meddelelser om sete og skudte, især fra Guldborgsund.

Stor Skallesluger (*Mergus m. merganser* L.).

O. WILHJELM har (D.O.F.T. 32) i 1938 opgjort ynglebestanden således: Ved Fuglsang ruger et eller flere par, og dette synes at have været tilfældet i mange år. Holcksminde ved Orebygård: 1 par har ynglet i et hult træ til 1927. Vålse Vesterskov: I de senere år har i hvert fald 1, antagelig dog 2-3 par ynglet. Orehoved skov: Fra 1913 har der hvert år ruget fra 1 til 3 par. Korselitze: Kendes som yngleplads fra første halvdel af forrige århundrede, og det er sandsynligt, at der stadig yngler mindst et par.

Så vidt jeg kan skønne, er der ikke sket nogen væsentlig forandring i disse yngleforhold. I Orenæsskovene skal der være foretaget vellykkede forsøg med ophængning af redekasser, men der er intet publiceret derom. Stor Skallesluger har altså hidtil kun været kendt som ynglefugl i den østligste del af vor landsdel, som i Danmark iøvrigt, men LØPPENTHIN så 22. juni 1953 en nogle få uger gammel unge i kanalen i Aunede strand, og jeg så 29. maj 1954 1 ♀ med 8 unger ved Skalo.

Stor Skallesluger er en almindelig vintergæst ved vore kyster, og det er ikke ualmindeligt at se indtil 300 i Maribosøerne. 1. marts 1959 så jeg ca. 500 inde i søerne.

Mine tidligste iagttagelser i søerne er 7. nov. 1948 ca. 10; 4. nov. 1949 19; 28. okt. 1951 1; 20. okt. 1952 4; 6. nov. 1954 ca. 25; 6. nov. 1955 ca. 40; 25. okt. 1959 2 og 6. nov. 1960 ca. 50.

Når søerne fryser til flyver skalleslugerne ud til stranden, og her ses selv i de strengeste vintre ret mange i vågerne.

Om foråret er det almindeligt at se mindre flokke i tørvegrave og lignende steder. Borttrækket sker sidst i marts og i april. Mine seneste iagttagelser er 5. apr. 1948 3; 18. apr. 1950 1; 1951: 1. apr. ca. 70 i søerne, 14. apr. 4 i Grænge mose, 22. apr. 3 i Grænge mose og 30. apr. 6 Krenkerup; 1952: 19. apr. 3 og 3. maj 1; 26. apr. 1953 1; 16. apr. 1955 mindst 30; 15. apr. 1956 ca. 40; 7. apr. 1958 10; 12. apr. 1959 1 ♀; 17. apr. 1960 1 ♂ 5 ♀♀ (Jo.) og 8. apr. 1961 7 (Be).

Toppet Skallesluger (*Mergus serrator* L.).

I modsætning til de andre Skalleslugere ses denne kun rent undtagelsesvis inde i det ferske vand. Men til gengæld er den året rundt ganske almindelig ved vore kyster.

Som yngleplads foretrækker den små øer, og der er næppe en eneste lille ø rundt om Lolland-Falster, hvor der ikke ruger flere par, og på de særlig foretrukne, som f.eks. Vigsø, er der mange par. Men det må dog betegnes som en vild overdrivelse, når det anføres, at der

på Lindholm i Smålandshavet ruger 500 par (GRAAE 1929). Hyllekrog og Albuen er også yndede ynglepladser, og reder findes desuden jævnlige på digerne både ved Østersøen og Smålandshavet. Derimod må det betragtes som noget helt ekstraordinært, at en Toppet Skallesluger udrugede unger i Krenkerup park i 1955 og 1956; ungerne blev omgående ædt af gedder.

Fiskeørn (*Pandion haliaetus* (L.)).

Der foreligger en beretning om, at der i 1852 fandtes en koloni på 12 par i gamle storkereder i en skov ved Ålholm. Jeg er nu mest tilbøjelig til at tro, at det hverken har været Fiskeørne eller storke, der har beboet de reder men derimod Fiskehejrer, hvoraf der har været en koloni så længe, jeg har kendt forholdene.

Men selv om vi ser bort fra denne problematiske koloni, så var Lolland-Falster i forhold til de større landsdele bedst forsynet med ynglende Fiskeørne i forrige århundrede. Dette betyder dog ikke, at arten forekom her i mange par. Det sidste par holdt til i Resle skov, og det ynglede sidste gang i 1916.

Nu må vi glæde os over, at den svenske bestands trækvej går her hen over, og det er heldigvis ikke nogen sjældenhed at se en Fiskeørn. At se 10 på en dag, som jeg gjorde ved Lungholm 5. sep. 1953, hører dog absolut til undtagelserne.

31. marts	1
1.-10. april	14
11.-20. april	12
21.-30. april	2
1.-10. maj	2
12. maj	1
4. juni	1
21.-31. juli	7
1.-10. aug.	6
11.-20. aug.	9
21.-31. aug.	33
1.-10. sep.	67
11.-20. sep.	16
21.-30. sep.	9
1.-10. okt.	3
11.-16. okt.	2

Jeg har samlet 185 iagttagelser af Fiskeørne og ordnet dem i en tabel efter dato; det giver et udmærket billede af, hvornår trækket passerer.

Hvøpsevåge (*Pernis a. apivorus* (L.)).

I næsten alle landsdelens skove er den set i yngletiden under sådanne forhold, at ynglen må formodes, og i mange tilfælde er rederne fundne. I de større skovkomplekser som Guldborgland Storskov og

Christianssædeskovene er truffet 2-3 par samtidig. Dermed vil jeg dog ikke sige, at her er lige så mange ynglende par, som her er skove, for det synes som om, ynglefuglene flytter en del omkring, og tilmed har de ikke æg hvert år. Men arten er altså ingenlunde sjælden som ynglende, og i træktiden passerer store mængder.

Efterårstrækket begynder endnu før de ynglende har fået ungerne på vingerne. Således har jeg noteret 19. aug. 1949 39 trækkende; 19. aug. 1954 7; 20. aug. 1954 ca. 100; 21. aug. 1955 2 og 24. aug. 1956 ca. 100. De sidste dage i aug. kan daglig ses hundreder af trækkende Hvepsevåger, og det samme gælder første halvdel af sep. Sidst i sep. og undtagelsesvis få dage ind i okt. ses enkelte. Jeg har som de seneste noteret 24. sep. 1949 1; 21. sep. 1950 ca. 15; 22. sep. 1950 1; 28. sep. 1952 2; 30. sep. 1953 1 skudt (Lu); 26. sep. 1954 4; 2. okt. 1955 2 og 30. sep. 1956 2.

Efterårstrækket kan iagttages overalt på Lolland-Falster, men det koncentrerer især på udflyvningsstederne ved Lungholm, Vindeholme og Gedser. Ofte går store selskaber ned for at overnatte, og nogle gør ophold her flere dage.

Forårstrækket er langt mere spredt og fåtalligt. Rent undtagelsesvis har jeg set en så tidligt som 11. apr. 1954 komme trækkende ind over Hyllekrog. Ellers er mine tidligste iagttagelser 4. maj 1946 20; 6. maj 1948 2; 12. maj 1950 2; 10. maj 1951 1; 11. maj 1952 15; 14. maj 1953 3; 14. maj 1954 11; 8. maj 1955 178; 6. maj 1956 1; 11. maj 1958 6 og 11. maj 1959 1.

Rød Glente (*Milvus m. milvus* (L.)).

Om Glentens forekomst i 1840'rne skrev ROSTRUP 1933: Ses hele Sommeren temmelig ofte svævende, for det meste meget højt i Luften, og man kommer den sjældent nær. Den var altså den gang her som i det øvrige Danmark en almindelig ynglefugl; men snart efter gik der stærkt svind i bestanden. Formentlig har enkelte par ynglet her endnu i begyndelsen af dette århundrede; men noget sikkert vides ikke om, hvornår den er forsvundet som ynglefugl.

I nyere tid har den øjensynlig gjort flere forsøg på atter at få fodfæste som ynglefugl. 31. maj 1929 sås 1 i Toreby Storskov (Fyrb.). 7. og 14. juli 1934 sås gentagne gange to forskellige fugle i nærheden af Søholt. På Skelsnæs fandtes adskillige fældede fjer, men det lykkedes ikke at finde den rede med unger, som ifølge skovrideren skulle være der. Det følgende år søgte man forgæves efter Glenter i yngletiden (LINNET 1935). 1 ♂ skudt ved Pederstrup i maj 1938 (Lu). 6. maj 1948 fandt jeg en Rød Glente rugende ved Engestofte; men yngleforsøget gennemførtes ikke. Formentlig er den ene af magerne blevet skudt, for der var friske spor af et haglskud i de grene, der bar reden.

I 1949 rugede et par i dyrehaven ved Krenkerup, og de fik 3 unger på vingerne. I sommeren 1950 sås flere gange en Glente forskellige steder på Østlolland, men det lykkedes ikke at finde nogen beboet rede.

De følgende år har jeg jævnlgt modtaget meddelelser om, at enkelte Glenter er set på Falster og Østlolland, og jeg har også selv enkelte gange set en; men redefund kendes ikke. Sidst var der rygter fremme i aviserne om, at et par havde ynglet på Nordfalster i 1960, men ved nærmere efterforskning viste det sig også denne gang, at der kun var iagttaget en enkelt fugl.

På efterårstrækket ses Rød Glente regelmæssigt, men fåtalligt. Mine iagttagelser er alle fra slutningen af aug. og fra sep., flest set i første halvdel af sep. I (D.O.F.T. 40) omtales 2 trækkende ved Gedser 6. okt. 1945, og i D.O.F.T. 25 1 13. okt. 1895.

Om foråret ses kun enkelte, fortrinsvis i marts.

Sort Glente (*Milvus m. migrans* (Bodd.)).

25. apr. 1901 1 sk. Bøtø (Fyrb.).

20. maj 1922 1 flyvende over Nykøbing (C.C.O.).

6. maj 1927 1 flyvende over Toreby Storskov (Fyrb.).

12. aug. 1930 1 set ved Toreby Storskov (Fyrb.).

I 1930'rne 2 sk. ved Bremersvold (fasanjæger JØRGENSEN).

18. maj 1935 1 sk. Flintinge (Fyrb.).

22. sep. 1949 1 set Lungholm.

3. maj 1951 1 kredsende over Hydeskov.

Midt i juni 1955 så journalist TORTZEN 2 nord for Nykøbing.

26. aug. 1956 1 set trækkende ved Lungholm.

Duehøg (*Acciptier g. gentilis* (L.)).

LEHN SCHIØLER anså sidst i 1920'rne Duehøgen for udryddet på Lolland-Falster. Den meget aktive krybskytte og rarietetsjæger, frisør H. W. HANSEN, som især var virksom i 1930'rne og vidste særdeles god besked, kendte ingen lollandske Duehøge, så han måtte tage til takke med nogle tilbyttet fra andre landsdele.

Selv om jeg ingen iagttagelser eller oplysninger har fra den tid, regner jeg dog med, at et enkelt par har klaret sig gennem den vanskelige tid i Fuglsangs skove, hvor jagten ikke blev drevet så intensivt. Herfra er det i de senere år lykkedes arten at brede sig, selv om de, indtil den allernyeste tid, har været udsat for en fanatisk forfølgelse fra fasanopdrætternes side. I 1950 kendte jeg 3 ynglepar på Østlolland. Det ene par fik den ene fugl skudt først i yngletiden. Af det andet par blev hunnen skudt sammen med en næsten flyvefærdig unge, og det tredje par fik een unge på vingerne, men den blev skudt i oktober samme år.

På den baggrund er det forbavsende, men glædeligt, at der nu på Øst- og Midtlolland findes mindst 12 par ynglende Duehøje. Desuden er det sandsynligt, at der findes enkelte par på Nordfalster og Vestlolland.

Jeg har ikke kunnet konstatere nogen forøgelse af bestanden i vintertiden, og så vidt mig bekendt, er der aldrig set nogen Duehøg blandt de mange trækkende rovfugle ved Lungholm, Gedser m. v.

Russisk Duehøg (*Accipiter gentilis buteoides* (Menzb.)).

1 ♂ juv. skudt ved Maribo i november 1928 (LEHN SCHIØLER: Danmarks Fugle).

Spurvehøg (*Accipiter n. nisus* (L.)).

Er langt fra nogen hyppig ynglefugl, og i modsætning til, hvad der er tilfældet med flere andre rovfugle, kan der ikke mærkes nogen tiltag som følge af jægerens mildere optræden i de senere år.

Er det relativt sjældent at se Spurvehøg i yngletiden, så gælder dette ikke resten af året. Ikke alene går der er meget stort træk over egnen, men mange af trækgæsterne gør lange ophold.

Allerede tidligt i august mærkes en forøgelse af bestanden og direkte træk har jeg bemærket så tidligt som 19. aug. I slutningen af aug. er trækket i fuld gang, og det varer til ind i nov. Som eksempel kan nævnes, at 29. aug. 1953 sås 20 trække ud over Lungholm, og samme sted og år sås 6. sep. 170. Trækket foregår jævnt hele sep. og okt; jeg har så sent som 31. okt. 1954 noteret ca. 200 trækkende ud fra Sydfalster; 10. nov. 1955 sås 8 trækkende ved Gedser og 16. nov. 1954 1 samme sted.

Trækket er mere spredt end vågernes; det er sjældent at se mere end 5 samtidig. Selvom også Spurvehøgens træk i nogen grad koncentrerer visse steder, så kan udflyvningen ske hvorsomhelst på syd- og vestkysterne. Ofte begynder trækket før solopgang og kan fortsætte langt ud på eftermiddagen. Spurvehøgen ses ofte kredse sammen med trækkende våger, men de fleste trækker dog enkeltvis og da oftest uden at kredse.

Ringmærkningen har vist, at vore ynglefugle til dels trækker bort, men alligevel er her langt flere Spurvehøge i vintertiden end i yngletiden, så det er vanskeligt at fastslå, hvornår vore ynglefugle vender tilbage.

Forårstrækket, der foregår endnu mere spredt end efterårstrækket, sker i marts og april, ja enkelte ses trække endnu i begyndelsen af maj. Således sås 6. maj. 1951 1 trækkende ind over Hyllekrog, 6. maj 1956 3 do. do. og 11. maj 1957 1 do. do.

Musvåge (*Buteo b. buteo* (L.)).

Musvågen er langt den talrigste rovfugl i landsdelen, ja jeg vil skønne, at for hver 10 rovfugle, man ser, er de 9 Musvåger. Dette skyldes dog, foruden at den virkelig er den talrigste, også, at den er en af de rovfugle, der færdes mest åbenlyst.

Jeg vil dog antage, at her er 3-4 gange så mange ynglende Mus-

våger som af nogen anden rovfugleart. De øvrige ynglende rovfugle; Tårnfalk, Spurvehøg, Hvepsevåge, Duehøg og Rørhøg forekommer i omtrent lige stort antal.

Som ynglefugl findes Musvågen i næsten enhver skov, og i de større er der flere par. Bestanden er taget betydeligt til i de senere år.

Musvågetrækket er et naturskue, som må glæde enhver. De store fugle svæver på stive vinger i store kredse, ofte op mod hundrede i en spredt flok.

Om efteråret er hovedtrækretningen mod SV, men derfra forekommer afvigelser i så at sige alle kompassets retninger – endog den stik modsatte vej. Som årsag til afvigelserne kan nævnes vindforholdene, således at forstå, at Musvågerne ofte tager højde kredsende, og imens lader sig føre med af vinden, for så, når tilstrækkelig højde er opnået, at glide i en retning, så slutresultatet bliver den ønskede SV-retning. Musvågerne trækker ofte fra skov til skov, således at skovpartier, der er forholdsvis langt fra andre skove, ligefrem suger Musvågerne til sig. Kysterne virker som ledelinier, således at forstå, at Musvågerne holder sig længst muligt over land, og det selv om land er synligt på den anden side. Når dagens træk er ved at ophøre, hvilket som oftest indtræffer ret tidligt på eftermiddagen, ser man ofte, at Musvågerne søger et stykke tilbage ad trækruten mod allerede passerede passende nattekvarterer.

Langt de fleste trækkende Musvåger kommer til Lolland over Falster fra Møn og fra Sjællands sydkyst mellem Kalvehave og Knudshoved. Fra Nordfalster har jeg kun få iagttagelser, men mine talrige iagttagelser fra Vest- og Sydfalster samt Østlolland ud mod Guldborgsund viser, at der må gå et meget stort træk der hen over.

Under visse forhold går der et meget stort træk fra skovene ved Korselitze ned langs Falsters østkyst, til Gedser Odde. Det er dog langt fra altid tilfældet, at dette træk fortsætter ud over Østersøen fra Gedser Odde. Meget ofte, måske oftest, vender Musvågerne om og går mod NV over til Roden skov på det sydøstligste Lolland. Fra Gedser Odde har jeg set trækkende Musvåger, som kom ind fra SØ; det er formentlig fugle, som er fløjet ud fra Møns sydligste hjørne mod SSV.

Til Kroghage vest for Gedser kommer undertiden et træk ned langs Sydfalsters vestkyst, og dette fortsætter som oftest ud over Østersøen. men ikke sjældent ser man en del af fuglene efter kort tids flugt over vandet dreje af og sætte kursen ind mod Lollands sydkyst.

Guldborgsund overflyves i hele sin udstrækning af mange trækkende Musvåger, men det forekommer mig, at særlig mange når til Lolland ved Guldborgslands skove samt ved Frejlev skov og Roden skov.

Ved Krenkerup har jeg iagttaget overordentlig mange trækkende Musvåger, på særlig gunstige dage op til ca. 1500. Langt de fleste flyver i retninger mellem SSV og VSV, men i enkelte tilfælde er set betydelige træk mod SSØ, og jævnlig går der betydelige træk stik V. Dette vestgående træk har jeg også lejlighedsvis iagttaget sydvest for

Maribo, og det fortsætter formentlig over Christianssædeskovene til skovene ved Vindeholme.

Over Maribosøerne er også iagttaget store træk, oftest mod SV; og skovene deromkring er meget yndede nattekvarterer.

Udflyvning over Østersøen fra Lollands sydkyst er ikke almindelig ved den sydøstligste del. Fra Egholm, Høvænge og Lunde høje trækker en del over mod Hyllekrog, men langt de fleste følger kysten og går først ud ved Lollands sydligste punkt ved Lungholm inddæmning. Her koncentrerer sig sikkert det største musvågetræk i Danmark, og det er kun få dage i efterårstrækperioden, at man her forgæves ser efter Musvåger. Men selv her, hvorfra Femern oftest er synlig, kan langt fra alle Musvåger bestemme sig til at gå ud over vandet; en stor del fortsætter langs kysten mod NV. Lejlighedsvis ses dog fugle, som er nået ud til kysten længere vestpå, følge denne mod SØ til de når Hyllekrog. Herfra kan de så enten gå ud mod S eller tilbage til Lolland mod N. Udflyvning mod Femern ses almindeligt fra Hyllekrog til Rødbyhavn, men sjældent vest for Rødbyhavn.

Det lille, isoleret beliggende skovkompleks ved Vindeholme drager en mængde trækkende Musvåger til sig. De står ofte meget længe kredsende over skoven, inden de bestemmer sig til at flyve enten ud mod SV, mod V til Sydlangeland, fortsætte langs kysten mod NV eller endog flyve til en ganske lille skov som ligger mod NNV.

Over det nordvestlige Lolland er trækket kun sparsomt; jeg har kun få iagttagelser af eller beretninger om træk fra egnen nord for en linie mellem Nakskov fjord og Bandholm.

Forårstrækket går mere spredt over Lolland og mere direkte mod NØ. Indflyvningen er almindelig mellem Albuen og Hyllekrog.

Den tidligste dato, jeg har set Musvåger på efterårstræk, er 26. aug. 1954, da 1 sås sammen med trækkende Hvepsevåger. Normalt er der kun enkelte Musvåger sammen med Hvepsevåger i de første trækdage, men jeg har dog set ikke mindre end 80 27. aug. 1960.

Trækket fortsætter hele sep. og okt., ja i enkelte tilfælde har jeg endog set ret betydelige antal trække i nov., således 15. nov. 1953 33, 6. nov. 1954 20 og dagen efter endog ca. 300.

De fleste trækkende Musvåger passerer uden ophold eller standser blot for at overnatte, men nogle gør dog ophold for kortere eller længere tid. Da en væsentlig del af vore ynglefugle trækker bort, og bestanden om vinteren er mindst lige så stor som i yngletiden, må en del fremmede overvintre her.

Forårstrækket kan ses i hele marts og april, undertiden endda i begyndelsen af maj, hvor man dog let overser det i den tro, at det er hvepsevågetræk. 7. maj 1959 så jeg 10 trækkende over Bøtø og 14. maj 1954 1 trækkende sammen med Hvepsevåger.

Om foråret sker indflyvningen over Lolland-Falster meget spredt, men under gunstige forhold kan man dog se flere hundrede på een dag. 21. marts 1953 så jeg i løbet af 35 minutter 450 trække over Krenkerup.

Østlig Musvåge (*Buteo b. intermedius* (Menzb.)).

En stor del af de Musvåger, der trækker her hen over tilhører utvivlsomt denne race. LEHN SCHIØLER omtaler i Danmarks Fugle 3, som er skudt på Sydfalster 13. sep. 1896, 23. sep. 1896 og 12. sep. 1913. Disse datoer tyder på, at racen passerer tidligt i træktiden, og det er også sandsynligt, da den overvintret meget længere mod syd. Det forbavsede mig derfor at konstatere, at en Musvåge, som blev skudt i Radsted skov 9. dec. 1952, tilhørte denne race.

Låddenbenet Musvåge (*Buteo l. lagopus* (Pont.)).

Selv om den kaldes for Vintermusvåge og betegnes som vintergæst, træffes den dog her fra først i sep. til først i maj. Blandt de mange trækkende våger i de første dage i september er det ikke helt ualmindeligt at se enkelte Låddenbenede Musvåger.

Mine tidligste iagttagelser er 4. sep. 1949; 1. sep. 1950; 16. sep. 1951; 7. sep. 1952; 5. sep. 1954; 16. sept 1956 og 11. sep. 1960. Regelmæssigt trækkende ses den først ca. 1 måned senere, og i større antal ses den aldrig; det er sjældent at se over 10 trækkende på en dag.

Der er den ejendommelighed ved Låddenbenet Musvåges efterårs-træk, at den forekommer forholdsvis hyppigere ved Gedser end de andre våger, og det står formentlig i forbindelse med, at dens hovedtrækretning er mere direkte mod syd.

Hver vinter bliver nogle her, men antallet varierer meget fra år til år. De holder fortrinsvis til på store, åbne, ubebyggede flader, især de store inddæmninger og herregårdsmarker. De ynder også meget at jage langs diger og strandskrænter, hvor de udnytter de opadpressede luftstrømme. I skov ses de næsten aldrig.

De fleste af de hos os overvintrende trækker bort i løbet af marts, men enkelte ses i april, og i denne måned ses også jævnlig enkelte trækkende.

Mine seneste iagttagelser er 14. apr. 1949; 23. apr. 1950; 15. apr. 1951; 11. apr. 1952; 3. apr. 1953; 16. apr. 1954; 8. maj 1955; 21. apr. 1956 og 11. apr. 1960.

Kongeørn (*Aquila c. chrysaetos* (L.)).

Fra gammel tid findes angivelser om, at den skal have ynglet her, men man anser det nu for mest sandsynligt, at det skyldes forveksling med Havørnen.

Nu er den en nogenlunde regelmæssig vintergæst. I vintrene 1947, 1948 og 1949 var her mindst 2 eller 3 på Østlolland; fra de senere år haves kun iagttagelser af enlige, men sådanne er set næsten hver vinter. De tidligste iagttagelser er fra slutningen af okt., og som regel sker borttrækket først i marts. Særlig sene iagttagelser er 25. marts 1951; 20. april 1952 og 24. april 1949.

Stor Skrigeørn (*Aquila clanga* Pall.).

1 skudt Fuglsang 9. juni 1881 (SCHJØLER) 1 ♂ skudt Engestofte 12. okt. 1922 (D.O.F.T. 37). 1 ♀ indleveret til udstopning fra Virket 4. juni 1954 (Lu).

3. sep. så jeg sammen med 15 andre fugleinteresserede 1 i Lungholm inddæmning, men desværre på så stor afstand, at den ikke sikkert kunne artsbestemmes. Men 8. sep. så jeg formentlig den samme fugl igen samme sted. Jeg var sammen med dir. VISKUM, og da vi kom fuglen meget nær, bestemte vi den til Stor Skrigeørn. Den fløj ud langs Hyllekrog og forsvandt mod øst. 24. sep. 1961 så Sv. JOHANSEN, ERIK HANSEN og RAMSØE JACOBSEN m.fl. en Stor Skrigeørn ved Bøtø, muligvis stadig den samme fugl.

Lille Skrigeørn (*Aquila p. pomarina* Br.).

1 skudt Orupgård først i juli 1896 (SCHJØLER).

1 skudt Bøtø først i sep. 1905 (SCHJØLER).

1 skudt Hallerup sidst i juni 1906 (SCHJØLER).

1 ikke artsbestemt Skrigeørn fanget ved Maribo i 1881 (SCHJØLER).

Skrigeørnene er jo meget vanskelige at bestemme i naturen. Alene det at fastslå, at der er tale om en Skrigeørn, er forbundet med vanskelighed, og for at afgøre hvilken af de to arter, der er tale om, kræves stor erfaring.

20. aug. 1942 så jeg under meget gunstige omstændigheder ved Krenkerup 2 rovfugle, som jeg formoder var Skrigeørne. Sidst i juni 1953 sås syd for Nykøbing en formodet Skrigeørn (meddelt af stud. mag. LEIF HANSEN i brev af 25. juni 1953). 8. maj 1955 så Sv. JOHANSEN og jeg et stort rovfugletræk komme fra Favern til Lungholm indd., og deriblandt en formodet Skrigeørn. 19. juni 1955 så Sv. JOHANSEN og jeg en Skrigeørn sammen med 2 Hvepsevåger kredse over Hamborgskoven.

Disse iagttagelser kan jo friste til at tro, at Skrigeørne har ynglet eller forsøgt derpå på Falster eller Østlolland.

Havørn (*Haliaeetus albicilla* (L.)).

Man har vidnesbyrd om, at Havørnen i forrige århundrede ynglede flere steder i vor landsdel. SCHJØLER nævner således Pomle Nakke, Vålse Vesterskov?, Orenæs, ved Maribo sø, Ålholt skov, Toreby Storskov, Roden skov og Vesterroder. De fleste forsvandt i 1880'erne, og sidst skal et par have ynglet på Nordfalster i 1906.

Men selv om Havørnen holdt op med at yngle her, så havde vi dog stadigt regelmæssige besøg af de store fugle i vinterhalvåret, selv i den periode, da det så allersortest ud for rovfuglene.

I august 1950 holdt en Havørn til ved Frejlev skov (dir. GLARBO), og 3. sep. så jeg en ved Søholt. 31. aug. 1952 så jeg en ved Lungholm

Fig. 8. Havørnens rede ved Søholt. Reden er anbragt i ca. 25 meters højde i udkanten af en bevoksning af gamle bøge.

og fik oplyst, at den var set i nogen tid. Disse iagttagelser kunne tyde på, at det var strejfgæster fra Nordtyskland.

I 1954 sås en gammel, hvidhalet Havørn mange gange i løbet af sommeren ved Maribosøerne, og endnu 18. apr. havde den selskab af en yngre. Denne dag sås den ældre Havørn i strid med en Duehøg i nærheden af dennes rede, og da jeg 21. apr. besøgte duehøgereden, var denne blevet tilført så svært redemateriale, at jeg regnede med, at det var Havørnen, der havde bygget.

I 1955 sås 8. apr. 2 kredsende og legende »angrebsleg« ved Søholt, og 8. maj sås atter 2 kredsende over Engestofte.

Sidst i jan. 1957 fortalte godsejer MARCHER mig, at han havde set en Havørn, som havde fået benene indviklet i ståltråd. Det gav mig i forbindelse med mine tidligere iagttagelser mistanke om, at det gods-ejeren havde set var en ørn med redemateriale. Jeg bestemte mig der-

for til at søge efter en rede, og allerede det første sted jeg søgte, fandt jeg den. Det var på Skelsnæs ca. 200 m fra den tidligere omtalte duehøgerede. Reden var et højt slankt træ i udkanten af en bevoksning af ca. 120-årige bøge. Omtrent samtidig fandt godsejeren reden. Kun denne gang var jeg helt henne ved redetræet. 3 gange i løbet af de følgende 2 måneder var jeg i nærheden af reden, men ikke nærmere end ca. 200 m. Godsejeren kørte jævnlig tæt ind under reden i jeep, uden at ørnene ænsede det. De rugede fast, men der er faktisk ingen, der ved om der var æg i reden. Den 18. apr. var sidste dag, der blev ruget. Den 19. sad ♀? ved siden af reden det meste af dagen; ♂ sås ved Røgbølle sø. Ca. 14 dage senere lod godsejeren reden undersøge, men den var tom. Der er siden fremkommet rygter om, at ørnene skulle være skræmt af folk, der bankede på træet, men det har intet på sig. Det er også fortalt, at en Duehøg skulle have ædt den (de) spæde unger, men det er fuldstændig grebet ud af luften.

1958. Der blev bygget på reden i jan. I feb. så jeg en ørn ligge på reden, men ved to besøg i marts var reden, så vidt jeg på afstand kunne se, tom, og 4 apr. noterer jeg, at det ikke bliver til noget med ynglen i år.

1959. 24. jan. var der bygget meget på reden; og skovfoged UL-RICH fortalte, at ørnene indfandt sig ved reden ved juletid. De lod sig ikke forstyrre i at bringe materiale til reden af, at der blev arbejdet med motorsav ca. 100 m fra redetræet. 1. marts lå der en ørn på reden. 8. marts kredsede 1 ad. Havørn over reden, men der var ingen fugl i reden. 12. apr. fortalte godsejer MARCHER, at han havde fundet et knust æg under reden.

1960. 1. jan. var der formentlig bygget lidt på reden. 24. jan. ingen tegn til byggevirksomhed. 13. marts intet livstegn ved reden. Men Havørne sås dog af og til i egnen forår og sommer.

1961. 8. jan. besøgte jeg reden. Der var friske kalksprøjt og en del tabt redemateriale på jorden under reden. I den egentlige yngletid sås Havørnen slet ikke i redens nærhed. Sidst på sommeren sås flere gange en Havørn ved Maribosøerne.

1962. Ingen Havørne har vist tegn til at ville benytte reden.

22. aug. 1959 blev en syg, ikke flyvedygtig yngre Havørn fanget på Albuen og bragt til Nakskov, hvor hotelejer THOMSEN tog sig af den. Den blev passet og plejet på det bedste, og da den var begyndt at komme sig, blev den transporteret til Søholt. Efter nogen tid i voliere blev den frigivet der, og endnu i nogen tid blev den fodret. Efterhånden kunne den klare sig selv, og man havde den glæde, at den blev på egnen.

I nov. 1960 fandtes atter en syg ung Havørn ved Nakskov, og også denne kom i pleje på Søholt. Denne havde imidlertid fået beskadiget vingefjerene, så man måtte vente med at slippe den fri til nye fjer var vokset ud.

Det er glædeligt, at Havørnen har fundet forståelse på det vildt-

rige Søholt gods, og man må håbe, at det lykkes virkelig at få en ny bestand af ynglende Havørne.

Blå Kærhøg (*Circus c. cyaneus* (L.)).

Ses regelmæssigt på træk både efterår og forår; men det er ikke almindeligt at se mere end 1-3 på een dag.

Efterårstrækket kan begynde allerede i aug., hvilket fremgår af, at en ♂ blev indsendt til udstopning fra Sydfalster 22. aug. 1955. (Lu). Det kan som bekendt være vanskeligt at skelne mellem ♀♀ og juv. af Blå Kærhøg og Hedehøg, og man er tilbøjelig til at betragte de tidligt trækkende som Hedehøge; men det bør man altså være varsom med. Mine tidligste iagttagelser er iøvrigt 28. sep. 1947 (SINDING); 22. sep. 1948; 24. sep. 1950 (STEEN MØLLER); 28. sep. 1952; 6. sep. 1953; 5. sep. 1954; 14. sep. 1955; 8. sep. 1956; 20. sep. 1959; 7. sep. 1960 og 3. sep. 1961.

En del bliver her hver vinter, men antallet varierer meget. De ses mest jagende i inddæmningerne og på herregårdsmarkerne.

De overvintrende trækker bort i første halvdel af april, og samtidig ses trækkende sydfra passere. Mine seneste iagttagelser er 12. apr. 1941; 5. apr. 1947; 16. apr. 1949 (BØRGE PALM); 7. apr. 1950; 8. apr. 1951; 11. apr. 1952; 19. apr. 1953; 16. apr. 1954; 7. apr. 1958 og 11. apr. 1960.

Steppehøg (*Circus macrourus* (S.G.Gm.)).

I Herlufholms skoles naturhistoriske samling findes en etårig ♂, der er skudt ved Pandebjerg 26. maj 1924. (H. SCHEEL D.O.F.T. 19),

Hedehøg (*Circus pygargus* (L.)).

14. aug. 1902 1 skudt Bøtø (D.O.F.T. 25).

15. aug. 1941 1 ♂ juv. indsendt fra Hasselø (Lu).

23. okt. 1944 1 indsendt fra Nakskovveggen (PETERSEN 1945).

12. juni 1949 så ingeniør SPURRE PEDERSEN 1 ♀ (eventuelt Blå Kærhøg) ved Herritslev.

21. aug. 1949 ♂♀ set Bøtø Nor.

11. maj 1952 1 ♀ set Lungholm indd.

2. sep. 1952 1 ♀ set Bøtø Nor.

8. sep. 1952 1 indsendt fra Maribo (Lu).

25. apr. 1954 1 ♀ set i Lungholm indd.

29. aug. 1954 1 juv. do. do.

10. sep. 1955 1 juv. do. do.

26. aug. 1956 juv. do. do.

Dette er alle mig bekendte iagttagelser, og det viser, at Hedehøgen kun forekommer sparsomt. Oftest er den set i aug. og begyndelsen af sep., så forekomsten så sent som 23. okt. forekommer ret mærkværdig; men det drejer sig om en fugl, ERIK PETERSEN har haft i hånden, så det må jo være rigtigt. Man kan ikke helt afvise tanken om, at ynglefor-søg har forekommet.

Rørhøg (*Circus a. aeruginosus* (L.)).

Denne rovfugl nåede jægerne heldigvis ikke at få nedkæmpet i højere grad, end at der var en lille bestand tilbage, da der begyndte at komme bedre tider for rovfuglene i form af bedre fredningsbestemmelser og efterhånden også mere udbredt forståelse for, at de måtte have plads i vor natur. Da Rørhøgene har forholdsvis store kuld var det muligt for denne bestand ret hurtigt at brede sig, så de bedste ynglepladser i løbet af 1950'erne atter blev beboede. Når man tager i betragtning, at landskabet mange steder gennem udtørring og opdyrkning er forringet set med Rørhøgenes øjne, må det siges, at vi nu har en helt pæn bestand. Ved Maribosøerne er der nu 4–6 par, og på de fleste gode lokaliteter er der 1–2 par. Selv på små lokaliteter, navnlig sammenlignet med andre landsdeles rørhøgeterræner, som Fladet, Kettinge sø og Reservatet i Bøtø Nor, har vi nu faste ynglepar. Det er dog ikke alle ynglepladser, der benyttes hvert år.

De første Rørhøge ankommer sidst i marts og først i april. Derom har jeg noteret: 4. apr. 1948 1; 3. apr. 1949 1; 7. apr. 1950 1; 23. marts 1951 1; 26. marts 1952 2; 3. apr. 1953 8; 7. apr. 1954 2; 27. marts 1955 1; 1. apr. 1956 1; 4. apr. 1958 4; 29. marts 1959 1; 9. apr. 1960 1 og 4. apr. 1961 1 (Be).

Når man i sep. står på klitterne i Lungholm inddæmning og betragter rovfugletrækket, ser man næsten altid samtidig nogle Rørhøge jage. Af og til lader en af disse sig rive med af de trækkende rovfugle, men som oftest vender de om, når de er kommet ca. 1 km ud over Østersøen. Når man har oplevet det nogle gange, holder man op med at notere det, og ligeledes undlader man ofte helt at notere Rørhøgenes tilstedeværelse. Resultatet er, at mine optegnelser om borttrækket er meget mangelfulde. De seneste notater, jeg har er: 28. sep. 1948; 8. okt. 1950; 28. sep. 1952; 26. sep. 1953; 23. okt. 1954; 2. okt. 1955 og 23. sep. 1956. Det mest bemærkelsesværdige er den sene iagttagelse 1954; det var 1 juv., der jagede på Fladet.

Jagtfalk (*Falco r. rusticolus* L.).

3. nov. 1941 blev 1 fundet død, delvist opløst ved Aunede strand (PETERSEN 1943).

Svendborg Zoologiske Museum har 1 ♀ ad. som er skudt ved Kartofte 29. sep. 1948 (HARALD THOMSEN).

SV. JOHANSEN og jeg så 18. marts 1956 en i Lungholm inddæmning; den kom flyvende lavt over jorden og satte sig derefter på en hegns-pæl nær skovhegnet. Desværre var den langt borte, og vi forsøgte derfor at komme den nærmere i dækning af skoven, men da vi atter fik hegns-pælen i sigte, var fuglen borte.

Vandrefalk (*Falco p. peregrinus* Tunst.).

Vi har ingen ynglende Vandrefalke på Lolland-Falster, og der findes heller ingen oplysninger om yngleforekomst i ældre tider. Men et eller to par yngler så nær ved som på Møn, og det er måske forklaringen på, at man undertiden kan se den her tidligt i aug.

I månederne sep.-apr. forekommer den regelmæssigt, men det er en fugl, der altid optræder enkeltvis. Den kan træffes jagende overalt, men synes dog at have en forkærlighed for kysterne; og i vintertiden vil man næsten altid kunne finde rester af dens byttefugle på Hyllekrog, Albuen og lignende steder.

Undtagelsesvis er en set så sent som 13. maj 1953.

I modsætning til de fleste rovfugle forekommer Vandrefalken mig at være aftaget i de seneste år.

Lærkefalk (*Falco s. subbuteo* L.).

Om forekomsten på Nordvestlolland i 1840'erne meddeles: Hist og her i skove, især med gamle ege, på hvis tørre grene de gerne sidder. Dens stærkt skingrende stemme røber den tit, hvor den findes. Jeg har bemærket den i Juellinge Dyrehauge, Torrigskov, Kyllingskoven og Stensgaardskoven (ROSTRUP 1933).

Efter dette har den altså været en ret almindelig ynglefugl den gang, men det er den ikke nu, og det er meget sparsomt, hvad der vides fra den mellemliggende tid. Den er skudt på Falster 2. juni 1901; 25. juli 1906; 20. juli 1908 og 21. maj 1920. (DONARK D.O.F.T. 47). Desuden angives den at have ynglet i Grænge skov 1919-27 (Danske Fugle 4); men denne angivelse anser jeg for tvivlsom.

Det er muligt, at enkelte par har ynglet her af og til i de senere år, så meget mere som den har ynglet så nær som på Tærø og Bogø, men endeligt bevis i form af beboede reder er ikke fundet. Jeg har iagttagelser fra 13. maj 1950 og 23. maj 1947, som måske kan forklares som trækgæster; men 21. juni 1949 så jeg en kredse skrigende over en rede ved Engtofte, som tidligere havde været beboet af andre rovfugle, og samtidig forsvandt en anden lille rovfugl, formentlig dens mage, ind mellem træerne. I denne rede blev ikke gennemført ynglen, men 18. aug. d.å. sås atter en Lærkefalk ikke langt derfra. Da jeg også 11. juli 1948 så en der i nærheden, må jeg formode, at der er gjort yngleforsøg. En iagttagelse fra 1. aug. 1953 kan måske også tages til indtægt for formodningen om ynglen.

Forårstræk er kun iagttaget i maj og kun enlige fugle få gange.

På efterårstræk forekommer Lærkefalken regelmæssigt, men meget fåtalligt.

Der er enkelte iagttagelser fra aug. med d. 18. som tidligste dato. Langt de fleste ses i sep., og fra okt. kendes følgende: 1 d. 1. 1953 fra Nakskov (Lu); 1 ♀ juv. d. 3. 1937 fra Våbensted (Lu); 1 ♂ juv. d. 8. 1940 fra Sillestrup (Lu); 1 trækkende d. 13. 1950 ved Vindeholme og 1 set d. 21. 1928 ved Nakskov (BANG og MØLLER Danske Fugle 2).

Dværgfalk (*Falco columbarius aesalon* Tunst.).

Regelmæssig men ret fåtallig på træ, sjældent overvintrende.

Dens forekomst ses bedst af, hvorledes de iagttagelser, jeg har samlet, fordeler sig på årets måneder: Aug. 2; sep. 55; okt. 62; nov. 7; dec. 3; jan. 2; feb. 1; marts 2; apr. 7 og maj 2. Den tidligste iagttagelse er 26. aug. 1953 Rødby, og den seneste 18. maj 1939 Falster; i begge tilfælde drejer det sig om fugle, som er indsendt til udstopning (Lu). Det største antal jeg har set trækkende på en dag er 10.

Aftenfalk (*Falco v. vespertinus* L.).

1 ♀ skudt ved Væggerløse i 1851 (Coll.). 1 skudt ved Bøtø 17. maj 1901. 1 ♀ ad. skudt 26. okt. 1903 (C.C.O.). 1 ♂ ad. fundet død ved Hasselø 10. maj 1952 og indleveret til udstopning (Lu). 20. og 22. apr. 1959 sås 1 ♂ ad. i Bøtøreservatet (lektor KAPPELGAARD). 1 ♂ ad. set i Lungholm inddæmning 1. sep. 1961.

Muligvis har arten ynglet eller forsøgt derpå i nærheden af Krenkerup i årene 1944-48. Under mit arbejde med at kontrollere flagermusenes udflyvningstider så jeg i eftersommeren 1944 flere gange en lille falk jage efter insekter efter solnedgang over søen ved Krenkerup slot. I 1945 havde jeg ikke lejlighed til at gøre iagttagelser på dette sted, da der var flygtningelejr; men 1. juli 1945 så jeg 75 minutter efter solnedgang en jage insekter ved Krenkerup skovridergård. 29. og 30. aug. 1946 fik jeg endelig så god lejlighed til at iagttage den aftenlige insektfangst ved Krenkerup slot, at jeg blev sikker på, at det drejede sig om en Aftenfalk. 9. juli 1948 sås atter en samme sted 42 minutter efter solnedgang.

Tårnfalk (*Falco t. tinnunculus* L.).

Er her ikke så almindelig som ynglefugl som visse andre steder i Danmark, men den træffes dog overalt i landsdelen omend noget ujævnt fordelt, og den er tiltaget lidt indenfor den sidste halve snes år.

Jeg har aldrig truffet den ynglende i kirketårne eller andre bygninger, men derimod i hule træer og navnlig ofte i andre fugles forladte reder. Det er almindeligt, at der findes et par Tårnfalke i hejrekolonierne.

Efterårstrækket begynder sidst i aug., hvor man ofte ser nogle få trække ud over Østersøen sammen med andre rovfugle, men navnlig mærkes det på, at antallet af jagende fugle øges stærkt især på Sydfalster og langs diget ved Lollands sydkyst. Dette varer til ind i okt.; men nogle bliver her vinteren over. Antallet af overvintrende varierer meget fra år til år, men det bliver aldrig så stort som antallet af ad. i yngletiden. I vintre med megen sne dør en del af de overvintrende af sult.

Førårstrækket mærkes ikke meget, men i løbet af marts indfinder ynglefuglene sig.

Amerikansk Tårnfalk (*Falco s. sparverius* (L.)).

Et noget snavset eksemplar, 1 ♂ mrk. 1898, men uden dato eller stedangivelse, findes i konservator O. NIELSENS efterladte samling.

Agerhøne (*Perdix p. perdix* (L.)).

En ynglefugl der er så stærkt knyttet til ynglestedet, at den træffes i umiddelbar nærhed deraf hele året. Om foråret ses Agerhønsene parvis, resten af året i familieflokke eller flere sådanne fløjet sammen. De er udelukkende at træffe i det åbne land.

Bestanden er langt mindre end i fortiden, hvad der nok både direkte og inddirekte skyldes indførelsen af Fasanen. Det er i hvert fald sådan, at de fleste Agerhøns findes, hvor der er færrest Fasaner. På de store fasanrige godser på Øst- og Midtjylland, hvor jeg mest færdes, er der så få Agerhøns, at jeg blev meget overrasket ved for en halv snes år siden at erfare, at der blev skudt omtrent lige mange af de to vildtarter i Danmark som helhed. I det omtalte område skønnede jeg, at der blev skudt ca. 10 gange så mange Fasaner som Agerhøns. Nu har jeg fra Vildtbiologisk Station velvilligst fået meddelt, at der i femårsperioden 1956–1960 indenfor Maribo amt gennemsnitligt er skudt 52440 Fasaner og 14100 Agerhøns om året. Det svarer til 3,7 Fasaner for hver Agerhøne, mens der i samme periode i hele Danmark er skudt 1,4 Fasaner for hver Agerhøne. Jagtudbyttet varierer meget fra år til år. I den nævnte periode har det største årsudbytte været 17400 og det mindste 12800 Agerhøns, og af Fasaner er forskellen endnu større, nemlig henholdsvis 89000 og 39100.

Der er altså store områder på Lolland-Falster, hvor der er en helt pæn bestand af Agerhøns. Det er især på det skovfattige, sydvestlige Lolland og på Sydfalster. Særlig gode tilholdssteder har Agerhønsene på østersødigerne, og jeg kan nævne, at jeg har fundet Agerhøns rugen de på Hyllekrog, endog helt ude øst for fyret.

Vagtel (*Coturnix c. coturnix* (L.)).

1893 3 set ved Ourupgård; 21. sep. 1893 2 skudt ved Svenstrup; 22. sep. 1893 1 skudt ved Svenstrup; Set enkøite gange ved Bøtø, men ingen daterede fund; 18. sep. 1937 1 ♂ ad. skudt Birket; 25. okt 1943 1 ♂ juv. faldet ved Gedser fyr; (D.O.F.T. 41).

I Marrebæk skoles samling findes 1, som er skudt ved Marrebæk 1932. 24. okt. 1950 1 indsendt til udstopning fra Marrebæk (Lu). 22. maj 1951 1 set ved Holeby. 20. okt. 1952 1 skudt ved Suderø (Lu).

Fasan (*Phasianus colchicus* L.).

Selv om naturvenner nok kan rase over de synder, der er begået mod den oprindelige fauna for at skaffe Fasanen indpas, så må man indrømme, at den nu udfylder en plads i naturen, og vi kan alle glæde

os over de smukke, iøjensaldende fugle. De er nu så akklimatiserede, at de på vore frugtbare øer altid vil kunne klare sig og ved moderat beskyldning bevare en pæn bestand uden, at man for deres skyld behøver at myrde den sidste Musvåge og Krage. Anderledes stiller det sig, når man, som det sker på flere af vore godser, på et snævert område vil frembringe en så stor bestand, at forholdene kommer til at minde om en hønsegård. Adskillige steder opdrættes og udsættes så mange Fasaner, at man på een klapjagtsdag kan skyde mere end 700.

Fasaner træffes nu overalt i landsdelen med undtagelse af helt små, træløse øer, og hvor de har fred kan de blive meget tillidsfulde. Som eksempel kan nævnes, at det hører til dagens orden at se dem gå på fodboldbanen i Sackjøbing, og de ses jævnligt i haverne, der hører til ejendommene i Søndergade.

Bestanden består af krydsninger mellem flere racer, så man ser meget store farvevariationer.

Albinoer forekommer ret ofte; således har vi for tiden 3 helt hvide ved Krenkerup.

Trane (*Grus g. grus* (L.)).

Denne store, prægtige fugl hører endnu til de regelmæssige gæster i vor landsdel. Men måske vil den nyeste trusel mod naturen, sommerhusbebyggelserne, gøre en ende derpå. I hvert fald var det sted ved Bøtø, hvor man for tiden opfører masser af sommerhuse, tidligere et af dens foretrukne opholdssteder, og i Lungholm inddæmning er sommerhusbebyggelsen også en trusel mod Tranerne. Disse forlanger nemlig til opholdssted store ubebyggede flader, og det har de hidtil bedst fundet i de store inddæmninger.

Ved Bøtø er der de fleste år nogle oversomrende, og jeg har langt fra altid noteret, hvad der er fortalt mig derom eller om trækkende Traner, da tal og tidsangivelser ofte har været meget ubestemte. I kortfattet form og kronologisk orden skal her anføres, hvad jeg i årenes løb har noteret: 15. apr. 1874 2 ved Svenstrup; I begyndelsen af sep. 1888 1 skudt af en flok på 50 i Lungholm indd.; I juli 1889 1 skudt Lungholm; 1. okt. 1889 1 skudt Bøtø (COLLIN). En dag i sep. et år i slutningen af 1880'erne sås 150 i 3 flokke trække over Nykøbing; 15. sep. 1896 9 ved Nykøbing; 11. sep. 1898 10 ved Nykøbing; 19. aug. 1900 3 Kalvø; 13. sep. 1906 1 skudt af en flok der trak over Rødbyegnen; 23. sep. 1906 3 over Nykøbing; I okt. 1924 1 fanget ved Elkenøre (C.C.O.) 13. sep. 1942 2 ♀♀ Fuglehave Nakke (Lu). 26. aug. 1946 1 ♀ Bøtø Nor (Lu). 29. aug. 1948 2 trækkende mod SSØ Gedser. 16. apr. 1949 20 trækkende mod N over Bøtø (BØRGE PALM). 6. aug. 1949 ca. 50 ikke sikkert bestemte i uhyre stor højde over Krenkerup. I hele sep. 1949 29 i Bøtø Nor. 13. juni 1951 12 Bøtø Nor. Fra 20. april 1952 gennem hele sommeren sås jævnligt, 1, 2 eller 3 Bøtø, Rodfed og Lungholm. 3. apr. 1953 5 Bøtø. 1. maj 1953 1 kredsende over Rodfed. Først i maj 1954 sås 4 flere gange i Bøtøreservatet (lærer RASMUSSEN). 18.

juni 1954 1 Bøtø. 4. juli 1954 1 Søholt. 20. aug. 4 Lungholm indd. 17. apr. 1955 7 trækkende Vindeholm (Br.). 31. marts 1956 12 trk, mod NØ Krenkerup. 27. april 1956 2 i Lungholm indd. 6. maj 1956 7 Hestehoved fyr (D.O.F.T. 51). 16. juni 1956 16 Bøtø; her har været Traner daglig siden 1. maj. I aug. 1956 sås daglig 10 ved Søholt (MARCHER). 2. sep. 1956 1 Søholt. 26. apr. 1958 4 set i Rødby fjord, hvor de havde været set et par uger. 21. apr. 1959 1 Bøtø. 7. maj 1959 2 Bøtø. 7. juni 1959 2 Bøtø.

Traner er altså truffet her fra sidst i marts til først i okt.

Vandrikse (*Rallus a. aquaticus* L.).⁴

Lever meget skjult i sumpe, hvorfra dens skrig røber dens tilstedeværelse. Den er udbredt som ynglefugl på Lolland-Falster, men næppe i ret stort tal. Unger har jeg kun haft held til at se to gange, nemlig 17. juni 1952 i Lungholm indd. og 14. juni 1953 ved Søholt.

Da Vandrixen flyver lavt, dræbes temmelig mange ved at flyve mod telefontråde og lignende, og de fleste af de 35, konservator LUNDAHL har modtaget, er sikkert omkommet på denne måde. Sammen med 14, der er faldet ved de lokale fyr, giver deres fordeling på årets måneder et billede af trækket. Der er 7 fra marts, 16 fra apr., 4 fra sep., 17 fra okt. og 2 fra nov. Dertil kommer 1 fra maj og, som tegn på, at arten kan overvintre, 2 fra dec. og 1 fra jan. Dette falder udmærket i tråd med mine egne iagttagelser. 1 overvintrede ved Ålholm 1951-52 (Le).

Engsnarre (*Crex crex* (L.)).

En ustabil og meget fåtallig ynglefugl og trækgæst. Den forekommer dog oftere end mit sparsomme materiale viser, for den lader sig sjældent se, og det er de færreste, der kender dens ejendommelige stemme, som mest høres i skumringen. Opholdsstedet er som oftest marker eller enge med langt græs.

31. maj 1941 og flere gange i den følgende tid blev den hørt på en eng ved Krenkerup, hvor den muligvis har ynglet.

20. maj 1947 hørt på en mark i Oreby.

26. aug. 1947 1 ♀ Bøtø (Lu).

19. sep. 1950 1 ♀ juv. Søllested (Lu).

7. okt. 1951 1 Sækkjøbing (Lu).

1. nov. 1955 1 Eskildstrup (Lu).

Sidst i maj og i juni 1953 hørtes et par til stadighed fra en havremark ved Marrebæk. Reden med æggeskaller blev fundet, da kornet blev høstet, men den var formentlig blevet ødelagt af hunde (lærer RASMUSSEN).

Sommeren 1955 hørtes den i længere tid ved Barup sø. (PETER HANSEN).

20. sep. 1957 1 Søllested (Lu).

Sidst i maj 1958 hørte Sv. JOHANSEN flere gange en i Reersø; men da den ikke hørtes mere end en uge, har den næppe ynglet.

I forsommeren 1958 hørtes stemmen mange gange gennem længere tid i Knuthenborg park, og det lykkedes at få 2 på vingerne. Fuglene bestemtes af flere forstmænd og lyden tillige af KÆRSGAARD HANSEN.

Plettet Rørvagtel (*Porzana porzana* (L.)).

I årenes løb har jeg ofte hørt mystiske lyde fra rørskovene, så hvis jeg noget tidligere kunne have lært Rørvagtlernes stemmer at kende ved hjælp af de nu foreliggende grammofonplader, kunne jeg sikkert have berettet interessante ting om disse fugles forekomst. Plettet Rørvagtel yngler sandsynligvis regelmæssigt men fåtalligt.

11. okt. 1907 1 faldt ved Gedser fyr (Fyrb.).

6. april 1915 1 faldt ved Gedser rev fyrskib (Fyrb.).

24. april 1926 fandt jeg i Oreby 1, der formentlig var fløjet mod telefontråde.

31. marts 1948 1 Bøtø Nor (Lu).

25. maj 1948 1 Gedesby (Lu).

22. okt. 1950 2 menes hørt ved Nakskov Inderfjord.

31. okt. 1950 1 Marrebæk (Lu).

16. aug. 1951 1 Hasselø (Lu).

13. sep. 1951 1 Eskildstrup (Lu).

17. apr. 1952 formodes hørt Dornæs.

7. aug. 1952 1 Nysted (Lu).

13. maj 1954 1 Tingsted (Lu).

6. nov. 1955 2 hørt Søndersø.

16. juni 1956: I skumringen hørte jeg samtidig 2 langt fra hinanden i Bøtøreservatet.

I ca. 10 år indtil 1959, men ikke i 1960, hørtes den hver sommer ved Barup sø (PETER HANSEN).

12. juli 1961 havde jeg det held at se en under virkelig gode forhold i en lille sump ved Vester Ulslev.

29. aug. 1952 sås på Fladet en ganske lille rørhøne, formentlig en af de små Rørvagter, *Porzana p. parva* (Scop.) eller *Porzana pusilla intermedia* (HERMANN).

Grønbenet Rørhøne (*Gallinula c. chloropus* (L.)).

Søbredder, parker, tørvemoser, grus- og mergelgrave byder Rørhønsene ynglepladser, ja man må ofte forbavses over hvor lidt vand, de kan nøjes med, og hvor vidt udbredt den er. Jeg har fundet reder ved mergelgrave med næppe 20 m² vandflade. Den yngler på Vejro og midt inde i Nykøbing. Det er mærkeligt at se denne fugl, som ude i naturen er meget sky optræde i de kommunale parker, hvor den ikke ænses menneskers færden. Den er dog ikke her så almindelig som parkfugl som i København.

Rørhønsene ses familievis, undertiden med unger på flere alderstrin, men de danner aldrig flokke.

Kan træffes hele året, men ude i naturen er overvintring ikke almindelig.

Fugle bereder nu og da een overraskelser: En dag sad der en Rørhøne højt oppe i et træ i min have!

Blishøne (*Fulica a. atra* L.).

Mange steder er Blishønsene en meget dominerende del af fuglelivet. Ved søbredder, i tørvegrave og lignende steder, ja endog mange steder, hvor der ved de mest beskyttede kyster er bræmmer af rør, siv eller star, finder man dem ynglende i stort tal. De år, hvor alle de gunstigste ynglepladser er optaget, kan man finde ynglende Blishøns selv i ret små mergelgrave.

Bestanden varierer nemlig noget i størrelse, således at den efter flere milde vintre er stor, men efter en meget streng vinter stærkt formindsket.

Dette skyldes, at de allerfleste Blishøns overvintrer her, og når der så i en længere periode lægger sig is overalt, hvor der er ringe vanddybde, har de ingen mulighed for at skaffe sig føde og må sulte ihjel. Men da de overlevende kan udvælge de bedste ynglepladser og får mange unger på een sæson, kommer bestanden hurtigt op igen.

På ynglepladserne er Blishønsene uselskabelige. Det vil sige, der findes oftest mange par på den samme lokalitet, men hvert par forsvare et territorium, hvor de ikke tåler andre artsfæller, hvorimod ænder o.l. godt kan være der i fred for Blishønsene. Reden findes som regel nogenlunde skjult i vegetationen helt omgivet af vand, men fuglene færdes meget åbenlyst.

Udenfor yngletiden er Blishønsene derimod meget selskabelige og færdes i meget tætte flokke, der kan tælle tusinder. Disse flokke begynder at dannes tidligt, og navnlig forlader mange Blishøns ynglepladserne, når andejagten begynder.

Vinterflokke ses aldrig i Maribosøerne, kun nogle få Blishøns bliver derinde og opholder sig mest lige ved byen. Men overalt ved vore kyster, hvor der er ringe vanddybde, er der tusinder og atter tusinder. Fra Orebykysterne har jeg ofte set mere end 10 000 samtidig. Bredningerne i Guldborgsund, Nakskov fjord og farvandet indenfor Hyllekrog-Rødsand er meget foretrukne overvintringspladser.

Så snart isen begynder at smelte på ynglepladserne vender en del af Blishønsene tilbage dertil, men der ses dog store flokke langt hen på foråret. På den tid, hvor ynglepladserne opsøges, hører man Blishønsene flyve omkring om natten, og jeg har nogle gange noteret første dato for denne omkringflyvning: 14. marts 1948, 21. feb. 1949, 18. feb. 1950, 19. feb. 1951, 23. feb. 1952, 10. marts 1954, 23. marts 1955, 20. marts 1956, 26. feb. 1959 og 1. marts 1960.

4. jan. 1940 blev der på Guldborgsund skudt en albino, der kun havde enkelte sorte fjer spredt på kroppen (Lu).

Stortrappe (*Otis t. tarda* L.).

Den 24. (eller 26.) juli 1890 blev 1 ♂ skudt på Sildestrup Strandmark på Sydfalster af parcellist HANS MADSEN (COLLIN).

28. aug. 1913 blev 1 skudt ved Bøtø af jæger PETERSEN og plantør ANDERSEN. Den færdedes mellem en flok Hejrer. (D.O.F.T. 8)

11. aug. 1957 eftersøgte jeg forgæves en Stortrappe som af lærer RASMUSSEN var set 3 gange de forudgående par uger i Bøtøreservatet, hvor den holdt til sammen med Grågæs.

Triel (*Burhinus o. oediconemus* (L.)).

I jan. 1905 blev 1 skudt på Lollands sydvestlige dige. Den findes nu på Zoologisk Museum i København (Fyrb.).

Strandskade (*Haematopus o. ostralegus* L.).

På mange småøer samt på Hyllekrog og Albuen yngler mange Strandskader, og ved kysterne særlig på strandene findes også en del ynglepar. Ved den sydlige del af Maribo Sønderø er der de fleste år et par, men ellers forekommer den ikke inde i landet.

På de særlig foretrukne lokaliteter ses ofte i yngletiden flokke på mere end 100 ikke-ynglende.

Allerede i feb. indfinder de første sig, men da de oftest slår sig ned på Hyllekrog og Albuen, hvor jeg sjældent kommer på den årstid, har jeg ikke mange så tidlige iagttagelser. Ved Kalø Grå, hvor der kun yngler få par, kommer de som regel noget senere.

1948: 19. marts 2 par Kalø Grå.

1949: 25. marts mange Lollands sydkyst.

1950: 8. marts 2 Oreby.

1951: 18. marts 7 Hyllekrog.

1952: 25. feb. 5 Hyllekrog.

1953: 27. feb. 28 Hyllekrog og 15. marts 90 do.

1954: 21. marts flere Kalø Grå.

1955: 19. marts 2 Vigsø; 27. marts 75 Hyllekrog.

1956: Langvarig vinter; ingen set på Hyllekrog 11. og 18. marts; 24. marts 1 Kalø Grå; 25. marts mange Albuen (Br.); 29. marts 4 Kalø Grå og 1. april ca. 100 Hyllekrog.

1958: 16. marts 1 Hyllekrog.

1959: 2. marts 3 Kalø og 8. marts 40 Hyllekrog.

1960: 24. marts 55 Hyllekrog.

1961: 25. feb. 14 Kalø Grå.

De fleste Strandskader forlader os allerede sidst i juli: 26. juli 1954 ca. 25 Hyllekrog; 29. juli 1956 12 Hyllekrog; 10. aug. 1950 5 Hyllekrog; 15. aug. 0 Hyllekrog.

(Fortsættes).